

ใบความรู้ที่ ๑๓ เรื่อง ฝึกการแสดงเต้นกำรำเคียว
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง สืบเสาะหาความรู้ผ่านการแสดง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๖ เรื่อง ฝึกการแสดงเต้นกำรำเคียว ๑
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เต้นกำรำ

<https://sites.google.com/site/ajanthus/te>

ประวัติและองค์ประกอบของการแสดงเต้นกำรำเคียว

การแสดงเต้นกำรำเคียว เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่เก่าแก่ของชาวจังหวัดนครสวรรค์ โดยเป็นการร้องเล่นกันในกลุ่มชาวบ้านที่มีอาชีพทำนา มีเล่นกันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๗๕) กำเนิดครั้งแรกที่บ้านสระทะเล ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยหลวงศรีบุญขวัญ เป็นผู้ประดิษฐ์เนื้อร้อง เล่นกันแพร่หลายในบ้านสระทะเลและตำบลใกล้เคียง เช่น ตำบลเขาทอง ซึ่งเนื้อเพลงแต่ละตอนสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างชัดเจน ลักษณะการรำไม่อ่อนช้อยเหมือนการรำทั่วไป เพราะถือเอาความสนุกเป็นหลัก มีทั้งเต้นและรำ ควบคู่กันไป ส่วนมือทั้งสองของผู้รำ ข้างหนึ่งจะถือเคียว ข้างหนึ่งจะถือรวงข้าว จึงได้ชื่อว่า เต้นกำรำเคียว

ผู้เล่นเป็นชายหญิงที่ประกอบอาชีพทำนาโดยต่างฝ่ายต่างช่วยกันเกี่ยวข้าวในลักษณะการเอาแรง และเมื่อถึงเวลาพักในช่วงกลางวัน หรือ ช่วงบ่าย จะเล่นร้องรำกันที่ลานนาข้าว เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย
ผู้ชม อาจจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้าวอยู่ในนาใกล้ๆ โดยมีส่วนร่วมในการปรบมือตามลูกคู่ได้ เพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน โดยผู้ชมฝ่ายหญิงจะปรบมือและอยู่ฝั่งแม่เพลง ผู้ชมฝ่ายชายจะปรบมือและอยู่ฝั่งพ่อเพลง

โอกาสการเล่น ในอดีตจะเล่นในช่วงฤดูเกี่ยวข้าวในช่วงพัก เข้า กลางวัน และตอนบ่าย แต่ปัจจุบันนี้มีเครื่องจักรเข้ามาช่วยทุ่นแรงและใช้คนเพียงเล็กน้อย การรวมกลุ่มของพ่อเพลงแม่เพลงก็น้อยลง รวมถึงไม่มีผู้สนใจร้องเล่นเหมือนในอดีต โอกาสการแสดงจึงเป็นในลักษณะของการรับเชิญไปเล่นตามวาระโอกาสต่างๆ

ประวัติและองค์ประกอบของการแสดงต้นกำรำเคียว

การแต่งกาย ฝ่ายชายจะนุ่งกางเกงขาก๊วยและเสื้อกั๊กเสื้อมีผ้าขาวม้าคาดพุง สวมรองเท้าฝ้ายหญิงจะนุ่งโจงกระเบนและเสื้อแขนกระบอกสีดำทั้งชุดเช่นกัน ทัดดอกไม้ที่หูขวาและไม้วางรองเท้าผู้แสดงทุกคนต้องถือเคียวในมือขวา

ดนตรีที่ใช้ ตามแบบฉบับของชาวบ้านเดิม ไม่มีดนตรีประกอบเพียงแต่ลูกคู่ทุกคนจะตบมือและร้องเฮ้ เฮ้วให้จังหวะ แต่เมื่อกรมศิลปากรนำไปดัดแปลง ก็ใช้ระนาดเป็นเสียงดนตรีประกอบในทำเดินเข้า-ออก

สถานที่แสดง เดิมแสดงกลางแจ้งบริเวณท้องนาที่เกี่ยวข้องข้าว ปัจจุบันมีผู้สนใจการแสดงชนิดนี้มากขึ้นจึงนำมาแสดงบนเวที

จำนวนผู้แสดง ชายหญิงจับคู่กันเล่นเป็นคู่ ซึ่งเดิมนั้นไม่จำกัดคู่ผู้เล่น แต่กรมศิลปากรได้จำกัดผู้เล่นเพียง ๕ คู่ เพื่อให้ครบทำนองและเนื้อเพลงที่เล่นและไม่เต็มเวที

บทร้องเพลงเต๋นกำรำเคียว

เพลงมา

ชาย มากันเถิดนางเอย (กรู้...) เอ้ยรา แม่มา มารีมา แม่มา มาเถิดนะแม่มา มารีมา แม่มา มาเถิดแม่หนูซ้อง พี่จะเป็นซ้องให้น้อง เป็นปี ต้อยตะริดติดตอด น้ำแห้งน้ำหยอดที่ตรงล้นปี มาเถิดนะแม่มามารีมาแม่มา มาเต๋นกำย่าหู้กันโน นานี้เอย (ลูกคู่รับทำย)

หญิง มากันเถิดนายเอย (กรู้...) เอ้ยรา พ่อมา มารีมาพ่อมา ฝนกระจายปลายนา แล้วน้องจะ มาอย่างไรเอย (ลูกคู่รับทำย)

เพลงไป

ชาย ไปกันเถิดนางเอย (กรู้...) เอ้ยรา แม่ไป ไปรีไปแม่ไป ไปชมนกกันที่โนป่า ไปชมพฤษา กันที่โนไพร (ซ้ำ) ไปชม ชะนีผีไพร กันเล่นที่โนดงเอย (ลูกคู่รับทำย)

หญิง ไปกันเถิดนายเอย (กรู้...) เอ้ยรา พ่อไป ไปรีไปพ่อไป น้องเดินขยิกจิกไหล่ตามกัน พี่ชายไปเอย (ลูกคู่ รับทำย)

เพลงเดิน

ชาย เดินกันเถิดนางเอย (กรู้...) เอ้ยรา แม่เดิน เดินรีเดิน แม่เดิน ย่างเท้าขึ้นโคกเสียง โพระดกมันร้องเกริ่น (ซ้ำ) จะชวนหมู่ น้องไปท้องพะเนิน ชมเล่นให้เพลินใจเอย (ลูกคู่ รับทำย)

หญิง เดินกันเถิดนายเอย (กรู้...) เอ้ยรา พ่อเดิน เดินรีเดิน พ่อเดิน หนทางก็รกระหกระเหิน แล้วน้องจะเดินอย่างไรเอย (ลูกคู่ รับทำย)

เพลงรำ

ชาย รำกันเถิดนางเอย (กรู้...) เอ้ยรา แม่รำ รำรีรำ แม่รำ ใส่เสื้อเนื้อดีแม่ห่มแต่สีดอกดำ (ซ้ำ) น้อยหรือแน่นแม่ช่างรำ แม่เชื้อระบำเก่าเอย (ลูกคู่ รับทำย)

หญิง รำกันเถิดนายเอย (กรู้...) เอ้ยรา พ่อรำ รำรีรำ พ่อรำ มหาหงส์ลงต่ำ ต่างคนต่างรำกันเอย

เพลงร่อน

ชาย ร่อนกันเถิดนางเอย (กรู้...) เอ้ยรา แม่ร่อน ร่อนรีร่อน แม่ร่อน (ชะฉ่า ชะฉ่า ชะ ซา ๆ) ร่อนหรือร่อนแม่ร่อน (ชะฉ่า ชะฉ่า ชะ ซา ๆ) ร่อนหรือร่อนแม่ร่อน รูปร่างเหมือนนางระบำ แม่เอ้ย ช่างรำ แม่คุณช่างร่อน (ซ้ำ...รูปร่าง) อ่อนแอ่นแขนอ่อนรูปร่างเหมือนมอญ รำเอย (ลูกคู่ รับทำย)

หญิง ร่อนกันเถิดนายเอย (กรู้...) เอ้ยรา พ่อร่อน ร่อนรีร่อน พ่อร่อน สีนวลอ่อนอ่อน ร่อนแต่ลม บนเอย (ลูกคู่ รับทำย)